

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 Vtrum plus proximum meliorem, quàm magis sibi coniunctum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

tanto doctore indignum. Secundo repugnat corpori presentis ar-
ticuli. Nam contra primam opinionem conclusum est. quod pro-
portionalis est interior dilectionis affectus exteriori beneficentiae.
Si enim benevolentia, & beneficentia proportionatae sunt, non
erit benevolentia ad omnes, & beneficentia ad quosdam. Et si vera

qui agit contra dilectionem ali-
quorum aliorum. Vnde Leuit.
20. praecipitur, quod qui maledi-
xerit patri, aut matri, morte mori-
ariur: quod non praecipitur de
his, qui alios homines maledi-
cunt. ergo quosdam proximo-
rum debemus magis diligere,
quam alios.

RESPOND. Dicendum, quod duplex
opinio circa hoc fuit. Quidam
enim dixerunt, quod omnes pro-
ximi sunt aequaliter ex charitate
diligendi, quantum ad affectum,
sed non quantum ad exteriorem
effectum, ponentes ordinem di-
lectionis esse intelligendum secu-
dum exteriora beneficia, qua ma-
gis debemus impendere proxi-
mis, quam alienis: non autem
secundum interiorem affectum,
quem aequaliter debemus impen-
dere omnibus, etiam inimicis:
sed hoc irrationabiliter dicitur.

Non enim minus est ordinatus affe-
ctus charitatis, qui est inclinatio
gratia, quam appetitus naturalis,
qui est inclinatio naturae. Vtraque
enim inclinatio ex diuina sapien-
tia procedit. Videmus autem in
naturalibus, quod inclinatio natu-
ralis proportionatur actui, uel
motui, qui conuenit naturae: u-
niuersumque: sicut terra habet ma-
iorem inclinationem grauitatis, quam
aqua, quae coepetit ei esse sub aqua.

Oportet ergo, quod et inclinatio gra-
tia, quae est affectus charitatis, p-
portionetur his, quae sunt exterioris
agenda: ita, ut ad eos intensiore
charitatis affectum habeamus, qu-
bus conuenit nos magis beneficos
esse. Et ideo dicendum est, quod etiam
secundum affectum oportet magis
vnum proximorum, quam
alium diligere. Et ratio est, quia
cum principium dilectionis sit
Deus, & ipse diligens, necesse est,
quod secundum propinquitatem ma-
iorem ad alterum istorum prin-
cipiorum maior sit dilectionis af-
fectus. Sicut enim supra dictum est,
in omnibus, in quibus inuenitur ali-
quod principium, ordo attendi-
tur secundum comparationem ad
illud principium.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod
dilectio potest esse inaequalis du-
pliciter. Vno modo, ex parte eius
boni, quod amico optamus, & qua-
ntum ad hoc omnes homines aequi-
diligimus ex charitate: quae omni-
bus optamus bonum idem in ge-
nere. scilicet beatitudinem eternam. Alio

maior sit benevolentia ad illos, ad quos est maior beneficentia.
¶ In eodem articulo, in responsione ad primum, aduerte, quod
prima responsio dicens, quod ex charitate aequaliter omnes dili-
gimus, quantum ad bonum, quod volumus dilectis, potest male,
& bene intelligi. Male quidem, si intelligatur quod charitas vult
omnibus bonum aequa-
le, sic quod non vult eis
bonum inaequale: in
sequenti sibi eodem arti-
culo oppositum do-
cet author. Bene au-
tem, si intelligatur,
quod charitas vult
omnibus bonum ae-
quale in genere, ut
in litera dicitur, seu
specie, pura felici-
tatem eternam. Cum
quo tamē fiat, quod
vult maius secun-
dum gradum boni
vni, quam alteri.

modo, de maior dilectio pp inte-
riorē actum dilectionis: & sic nō
oportet omnes aequē diligere.
Vel aliter dicendum, quod dilectio
inaequaliter potest ab aliquo haberi
dupliciter. Vno modo ex eo, quod
quidam diliguntur, & aliqui dili-
gunt. Et hanc etiā inaequalitatem
oportet seruare in beneficentia,
quia non possumus omnibus p-
desse: sed in benevolentia dilectio-
nis talis inaequalitas haberi nō de-
bet. Alia vero est inaequalitas dile-
ctionis ex hoc, quod quidam plus
alijs diliguntur. August. ergo nō
intēdit hanc excludere inaequali-
tatem, sed primam, ut patet ex his,
quae de beneficentia dicit.

AD SECUNDUM dicendum, quod oēs
proximi aequaliter se habent ad Deū:
sed quidam sunt ei propinquiore
propter maiorem bonitatem, quae sunt
magis diligendi ex charitate, quam
alii, qui sunt ei minus propinqui.
AD TERTIUM dicendum, quod ra-
tio illa procedit de quantitate dile-
ctionis ex parte boni, quod ami-
cis optamus.

ARTICULVS VII.

Utrum magis debeamus diligere melio-
res, quam nobis coniunctiores.

AD SEPTIMUM sic proceditur.
Videtur, quod magis debeamus
diligere meliores, quam nobis coniu-
ctiores. Illud enim videtur esse magis dili-
gendum, quod nulla ratione debet odio
haberi, quam illud, quod aliqua ratione est
odiendum, sicut & alius est, quod
est nigro impermissius: sed per se
nobis coniuncta, sunt secun-
dum aliquam rationem odienda,
secundum illud Luc. 14. Si quis ue-
nit ad me, & non odit patrem, &
matrem &c. Homines autem boni
nulla ratione sunt odiendi. ergo
videtur quod meliores sunt magis a-
mandi, quam coniunctiores.

¶ 2. Præter. Secundum charitatem ho-
mo maxime Deo assimilatur: sed
Deus diligit magis meliorem, quam
sibi coniunctiorem. ergo & ho-
mo per charitatem magis debet
meliorem diligere, quam sibi con-
iunctiorem.

¶ 3. Præter. Secundum vnam quā-
que amicitiam illud est magis a-
mandum, quod magis pertinet
ad id, supra quod amicitia fun-
datur. Amicitia enim natu-
rali magis diligimus eos, qui
sunt nobis magis secundum na-

¶ Super Quaestione vi
gesima sexta Arti-
culum septimum.

IN articulo 7. dubium
occurit, quomo-
do verificatur uer-
ba literae cum dicitur,
quod diuersitas
dilectionis, quae est
secundum charitatem,
quantum ad speciem
attenditur, secundum
propinquitatem ad
Deum. Et est ratio
dubij, quia charitas
non est diuersarum
specierum secundum
diuersitatem bono-
rum, quae vult di-
lectis.

¶ Ad hoc dicitur,
quod sermo literae,
quantum ad radices,
est de vera diuersita-
te specificata: sed quan-
tum ad charitatem, est
de diuersitate speci-
fica reducta: seu sim-
pliciter. Intendit
siquidem in author,
ut ipsemet explicat
pro radice, quod di-
ueritas dilectionis spe-
cies sunt secundum
diuersa bona, quae
optamus ijs, quos di-
ligimus. Et hanc pro-
positio est manife-
sta, quia alterius spe-
cies est dilectio ho-
noris a dilectione di-
uitiarum, & huiusmo-
di. Ex hac autem
radice de dilectio-
ne in communi, ma-
nudit author intel-
lectum discipuli
ad discernendum in
dilectione charita-
tis diuersitatem ex
parte obiecti, vnde
dilectio habet spe-
ciem, & diuersita-
tem ex parte subie-
cti, vnde habent
inensionem: & di-
uersitatem charita-
tis ex parte obiecti
secundum diuersos
gradus beatitudinis,
vocat

vocat secundum speciem: non quia sit diversitas specifica in charitate, aut in gradibus volitis, sed quia est similis diversitati specifica dilectionis, & ex illa parte se tenet unde dilectio diversitate speciem sortitur.

In eodem articulo septimo dubium occurrit circa illud, Postquam velle, quod iste, qui est mihi coniunctus, sit melior alio: Et circa eius causam, quia scilicet bonitas accedere & recedere, augeri vel minui potest. Circa ipsam quidem conclusionem ex Durando in 29. diffinit. tertij sententiarum questio. 1. multipliciter probatur, quod licet secundum velle complacentiam, seu approbationis charitas velut in equali bona: Quia in domo patris mei mansiones multe sunt, Ioan. 14. secundum velle tamen de fructu, charitas non vult in equalia bona omnibus, sed omnino aequale, scilicet summum bonum gratiae, & gloriae, cuius pura creatura est capax, ita quod in isto non est latitudo. Probatur autem hoc tripliciter. Primo Charitate optamus bonum diuinum omnibus quatenus sunt eius capaces: sed omnes sunt equalis boni gratiae, & gloriae capaces, ergo. Secundo, quia charitas non emulatur, 1. ad Corinth. 13. Effert autem emulatio, si non optaretur unicuique tantum bonum quantum est capax sine cuiquam detrimento. Tertio, quia in praedictum diuinum anonus esset, nisi ex charitate optaretur bonum, quo efficacius tenderet in Deum. Tale autem est summum bonum gratiae cuius creatura pura est capax, ergo. Et subdit Durandus, quod haec optatio est conditionata, scilicet supposita ordinatione, & voluntate diuina.

Ad haec, ut ultimo inducta uerba ostendunt, respondendum forte non esset: spiritus enim contradictionis uidetur excessasse hunc hominem, ut prius magnificet simbras, quasi contradicendo auctori de actu desiderij: & deinde limitat se ad uelleitatem, qua etiam homo optat quandoque uolare. Numquid Paulus Apostolus de uelleitate dicebat, Charitas non emulatur? Numquid cum de desiderio disputatur, de uelleitate, quae est etiam impossibile, tractatur? Dicit ergo simpliciter, quod desiderij actu possumus uelle bona in equalia proximis ex charitate. Et ad primam rationem neganda est utraque

turam coniuncti, puta, parentes, vel filios: sed amicitia charitatis fundatur super communicatione beatitudinis, ad quam magis pertinent meliores, quam nobis coniunctiores. ergo: ex charitate magis debemus diligere meliores, quam nobis coniunctiores.

SED CONTRA est, quod dicitur 1. ad Tim. 5. Si quis iuorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior: sed interior charitatis affectus debet respondere exteriori affectui. ergo charitas magis debet haberi ad propinquiores, quam ad meliores.

RESPON. Dicendum, quod omnis actus oportet, quod proportionetur & obiecto, & agenti: sed ex obiecto habet speciem, ex uirtute autem agentis habet motum suae intentionis. Sicut motus habet speciem ex termino ad quem est, sed intensiorem uelocitatis habet ex dispositione mobilis, & uirtute mouentis. Sic ergo dilectio speciem habet ex obiecto, sed intensiorem habet ex parte ipsius diligentis. Obiectum autem charitatis dilectionis Deus est, homo autem diligens est. Diuersitas ergo dilectionis, quae est secundum charitatem quantum ad speciem, est attendenda in proximo diligendis secundum comparationem ad Deum, ut scilicet ei, qui est Deo propinquior, maius bonum ex charitate uelimus: quia licet bonum, quod omnibus uult charitas, scilicet beatitudo aeterna, sit unum secundum se, habet tamen diuersos gradus secundum diuersas beatitudinis participationes. Et hoc ad charitatem pertinet, ut uelit iustitiam Dei seruari, secundum quam meliores perfectius beatitudinem participant: & hoc pertinet ad speciem dilectionis. Sunt enim diuersae dilectionis species secundum diuersa bona, quae optamus his, quos diligimus: sed intensio dilectionis est attendenda per comparationem ad ipsum hominem, qui

contradictionis uidetur excessasse hunc hominem, ut prius magnificet simbras, quasi contradicendo auctori de actu desiderij: & deinde limitat se ad uelleitatem, qua etiam homo optat quandoque uolare. Numquid Paulus Apostolus de uelleitate dicebat, Charitas non emulatur? Numquid cum de desiderio disputatur, de uelleitate, quae est etiam impossibile, tractatur? Dicit ergo simpliciter, quod desiderij actu possumus uelle bona in equalia proximis ex charitate. Et ad primam rationem neganda est utraque

praeiudicium. Nam ut ex dictis patet, ego non tenentur diligere omnes, & consequenter nec omnibus diligere, cuius est capax: sed iussit uelle approbationem boni, ut compleat mihi in preparatione animi preparatione bonum diuinum, quatenus est capax. Pater enim diligere. Et secundum hoc, illos qui sunt sibi propinquiores, intensiori affectu diligit homo ad illud bonum, ad quos omnes diligit meliores ad maius bonum. Est etiam ibi alia differentia attendenda. Nam aliqui proximi sunt propinqui non sibi secundum naturalem originem, a qua descendere non possunt: quia secundum eam sunt id, quod sunt: sed bonitas uirtutis, secundum quam aliqui appropinquant Deo, potest accedere, & recedere, augeri, & minui, ut ex supra dictis patet. Et ideo postquam ex charitate uelle, quod ille, qui est mihi coniunctus, sit melior alio, & sic ad maiorem beatitudinis gradum peruenire possit. Est autem & alius modus, quo plus diligimus ex charitate magis nobis coniunctos, quia pluribus modis diligimus. Ad eos enim, qui non sunt nobis coniuncti, non habemus nisi amicitiam charitatis. Ad eos uero, qui sunt nobis coniuncti habemus aliquas alias amicitias secundum modum coniunctionis eorum ad nos. Cum autem bonum super quod fundatur qualibet alia amicitia honesta, ordinetur sicut ad finem ad bonum, super quod fundatur charitas, consequens est, ut charitas imperet actui cuiuslibet alterius amicitiae: sicut autem, quae est circa finem, imperat actui, quae est circa ea, quae sunt ad finem. Et sic hoc ipsum, quod est diligere aliquem, quia consanguineus, uel coniunctus est, uel quia coeuius, uel propter quodcumque humiliter alii dicitur ordinabile in finem charitatis, potest a charitate imperari. Et ita ex charitate diligente cum imperante, pluribus modis diligimus magis nobis coniunctos.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in propinquis nostris non precipitur odire, quod propinqui nostri sunt, sed hoc solum, quod impediunt nos a Deo: Et in hoc non sunt propinqui, sed inimici, secundum illud Matth. 10. Inimici hominis domestici eius.

AD SECUNDUM dicendum, quod charitatis ad hominem, & coniunctionis ad Deum coniunctio ad hominem est immutabilis, & certissima, & est mutabilis, non apparet unde se separare, quia postquam iuncto maius bonum optare, nisi forte in casu, qui ab altero. Non nihil quoque scripturae occurrunt, quae possunt dimitti, quo modo in littera dicitur, quod quanto ad Deum dimittit.

Ad hoc dicitur, quod ex illa differentia attendenda

praeiudicium. Nam ut ex dictis patet, ego non tenentur diligere omnes, & consequenter nec omnibus diligere, cuius est capax: sed iussit uelle approbationem boni, ut compleat mihi in preparatione animi preparatione bonum diuinum, quatenus est capax. Pater enim diligere. Et secundum hoc, illos qui sunt sibi propinquiores, intensiori affectu diligit homo ad illud bonum, ad quos omnes diligit meliores ad maius bonum. Est etiam ibi alia differentia attendenda. Nam aliqui proximi sunt propinqui non sibi secundum naturalem originem, a qua descendere non possunt: quia secundum eam sunt id, quod sunt: sed bonitas uirtutis, secundum quam aliqui appropinquant Deo, potest accedere, & recedere, augeri, & minui, ut ex supra dictis patet. Et ideo postquam ex charitate uelle, quod ille, qui est mihi coniunctus, sit melior alio, & sic ad maiorem beatitudinis gradum peruenire possit. Est autem & alius modus, quo plus diligimus ex charitate magis nobis coniunctos, quia pluribus modis diligimus. Ad eos enim, qui non sunt nobis coniuncti, non habemus nisi amicitiam charitatis. Ad eos uero, qui sunt nobis coniuncti habemus aliquas alias amicitias secundum modum coniunctionis eorum ad nos. Cum autem bonum super quod fundatur qualibet alia amicitia honesta, ordinetur sicut ad finem ad bonum, super quod fundatur charitas, consequens est, ut charitas imperet actui cuiuslibet alterius amicitiae: sicut autem, quae est circa finem, imperat actui, quae est circa ea, quae sunt ad finem. Et sic hoc ipsum, quod est diligere aliquem, quia consanguineus, uel coniunctus est, uel quia coeuius, uel propter quodcumque humiliter alii dicitur ordinabile in finem charitatis, potest a charitate imperari. Et ita ex charitate diligente cum imperante, pluribus modis diligimus magis nobis coniunctos.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in propinquis nostris non precipitur odire, quod propinqui nostri sunt, sed hoc solum, quod impediunt nos a Deo: Et in hoc non sunt propinqui, sed inimici, secundum illud Matth. 10. Inimici hominis domestici eius.

AD SECUNDUM dicendum, quod charitatis ad hominem, & coniunctionis ad Deum coniunctio ad hominem est immutabilis, & certissima, & est mutabilis, non apparet unde se separare, quia postquam iuncto maius bonum optare, nisi forte in casu, qui ab altero. Non nihil quoque scripturae occurrunt, quae possunt dimitti, quo modo in littera dicitur, quod quanto ad Deum dimittit.

Ad hoc dicitur, quod ex illa differentia attendenda

praeiudicium. Nam ut ex dictis patet, ego non tenentur diligere omnes, & consequenter nec omnibus diligere, cuius est capax: sed iussit uelle approbationem boni, ut compleat mihi in preparatione animi preparatione bonum diuinum, quatenus est capax. Pater enim diligere. Et secundum hoc, illos qui sunt sibi propinquiores, intensiori affectu diligit homo ad illud bonum, ad quos omnes diligit meliores ad maius bonum. Est etiam ibi alia differentia attendenda. Nam aliqui proximi sunt propinqui non sibi secundum naturalem originem, a qua descendere non possunt: quia secundum eam sunt id, quod sunt: sed bonitas uirtutis, secundum quam aliqui appropinquant Deo, potest accedere, & recedere, augeri, & minui, ut ex supra dictis patet. Et ideo postquam ex charitate uelle, quod ille, qui est mihi coniunctus, sit melior alio, & sic ad maiorem beatitudinis gradum peruenire possit. Est autem & alius modus, quo plus diligimus ex charitate magis nobis coniunctos, quia pluribus modis diligimus. Ad eos enim, qui non sunt nobis coniuncti, non habemus nisi amicitiam charitatis. Ad eos uero, qui sunt nobis coniuncti habemus aliquas alias amicitias secundum modum coniunctionis eorum ad nos. Cum autem bonum super quod fundatur qualibet alia amicitia honesta, ordinetur sicut ad finem ad bonum, super quod fundatur charitas, consequens est, ut charitas imperet actui cuiuslibet alterius amicitiae: sicut autem, quae est circa finem, imperat actui, quae est circa ea, quae sunt ad finem. Et sic hoc ipsum, quod est diligere aliquem, quia consanguineus, uel coniunctus est, uel quia coeuius, uel propter quodcumque humiliter alii dicitur ordinabile in finem charitatis, potest a charitate imperari. Et ita ex charitate diligente cum imperante, pluribus modis diligimus magis nobis coniunctos.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in propinquis nostris non precipitur odire, quod propinqui nostri sunt, sed hoc solum, quod impediunt nos a Deo: Et in hoc non sunt propinqui, sed inimici, secundum illud Matth. 10. Inimici hominis domestici eius.

AD SECUNDUM dicendum, quod charitatis ad hominem, & coniunctionis ad Deum coniunctio ad hominem est immutabilis, & certissima, & est mutabilis, non apparet unde se separare, quia postquam iuncto maius bonum optare, nisi forte in casu, qui ab altero. Non nihil quoque scripturae occurrunt, quae possunt dimitti, quo modo in littera dicitur, quod quanto ad Deum dimittit.

Ad hoc dicitur, quod ex illa differentia attendenda

praeiudicium. Nam ut ex dictis patet, ego non tenentur diligere omnes, & consequenter nec omnibus diligere, cuius est capax: sed iussit uelle approbationem boni, ut compleat mihi in preparatione animi preparatione bonum diuinum, quatenus est capax. Pater enim diligere. Et secundum hoc, illos qui sunt sibi propinquiores, intensiori affectu diligit homo ad illud bonum, ad quos omnes diligit meliores ad maius bonum. Est etiam ibi alia differentia attendenda. Nam aliqui proximi sunt propinqui non sibi secundum naturalem originem, a qua descendere non possunt: quia secundum eam sunt id, quod sunt: sed bonitas uirtutis, secundum quam aliqui appropinquant Deo, potest accedere, & recedere, augeri, & minui, ut ex supra dictis patet. Et ideo postquam ex charitate uelle, quod ille, qui est mihi coniunctus, sit melior alio, & sic ad maiorem beatitudinis gradum peruenire possit. Est autem & alius modus, quo plus diligimus ex charitate magis nobis coniunctos, quia pluribus modis diligimus. Ad eos enim, qui non sunt nobis coniuncti, non habemus nisi amicitiam charitatis. Ad eos uero, qui sunt nobis coniuncti habemus aliquas alias amicitias secundum modum coniunctionis eorum ad nos. Cum autem bonum super quod fundatur qualibet alia amicitia honesta, ordinetur sicut ad finem ad bonum, super quod fundatur charitas, consequens est, ut charitas imperet actui cuiuslibet alterius amicitiae: sicut autem, quae est circa finem, imperat actui, quae est circa ea, quae sunt ad finem. Et sic hoc ipsum, quod est diligere aliquem, quia consanguineus, uel coniunctus est, uel quia coeuius, uel propter quodcumque humiliter alii dicitur ordinabile in finem charitatis, potest a charitate imperari. Et ita ex charitate diligente cum imperante, pluribus modis diligimus magis nobis coniunctos.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in propinquis nostris non precipitur odire, quod propinqui nostri sunt, sed hoc solum, quod impediunt nos a Deo: Et in hoc non sunt propinqui, sed inimici, secundum illud Matth. 10. Inimici hominis domestici eius.

AD SECUNDUM dicendum, quod charitatis ad hominem, & coniunctionis ad Deum coniunctio ad hominem est immutabilis, & certissima, & est mutabilis, non apparet unde se separare, quia postquam iuncto maius bonum optare, nisi forte in casu, qui ab altero. Non nihil quoque scripturae occurrunt, quae possunt dimitti, quo modo in littera dicitur, quod quanto ad Deum dimittit.

Ad hoc dicitur, quod ex illa differentia attendenda

praeiudicium. Nam ut ex dictis patet, ego non tenentur diligere omnes, & consequenter nec omnibus diligere, cuius est capax: sed iussit uelle approbationem boni, ut compleat mihi in preparatione animi preparatione bonum diuinum, quatenus est capax. Pater enim diligere. Et secundum hoc, illos qui sunt sibi propinquiores, intensiori affectu diligit homo ad illud bonum, ad quos omnes diligit meliores ad maius bonum. Est etiam ibi alia differentia attendenda. Nam aliqui proximi sunt propinqui non sibi secundum naturalem originem, a qua descendere non possunt: quia secundum eam sunt id, quod sunt: sed bonitas uirtutis, secundum quam aliqui appropinquant Deo, potest accedere, & recedere, augeri, & minui, ut ex supra dictis patet. Et ideo postquam ex charitate uelle, quod ille, qui est mihi coniunctus, sit melior alio, & sic ad maiorem beatitudinis gradum peruenire possit. Est autem & alius modus, quo plus diligimus ex charitate magis nobis coniunctos, quia pluribus modis diligimus. Ad eos enim, qui non sunt nobis coniuncti, non habemus nisi amicitiam charitatis. Ad eos uero, qui sunt nobis coniuncti habemus aliquas alias amicitias secundum modum coniunctionis eorum ad nos. Cum autem bonum super quod fundatur qualibet alia amicitia honesta, ordinetur sicut ad finem ad bonum, super quod fundatur charitas, consequens est, ut charitas imperet actui cuiuslibet alterius amicitiae: sicut autem, quae est circa finem, imperat actui, quae est circa ea, quae sunt ad finem. Et sic hoc ipsum, quod est diligere aliquem, quia consanguineus, uel coniunctus est, uel quia coeuius, uel propter quodcumque humiliter alii dicitur ordinabile in finem charitatis, potest a charitate imperari. Et ita ex charitate diligente cum imperante, pluribus modis diligimus magis nobis coniunctos.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in propinquis nostris non precipitur odire, quod propinqui nostri sunt, sed hoc solum, quod impediunt nos a Deo: Et in hoc non sunt propinqui, sed inimici, secundum illud Matth. 10. Inimici hominis domestici eius.

AD SECUNDUM dicendum, quod charitatis ad hominem, & coniunctionis ad Deum coniunctio ad hominem est immutabilis, & certissima, & est mutabilis, non apparet unde se separare, quia postquam iuncto maius bonum optare, nisi forte in casu, qui ab altero. Non nihil quoque scripturae occurrunt, quae possunt dimitti, quo modo in littera dicitur, quod quanto ad Deum dimittit.

Ad hoc dicitur, quod ex illa differentia attendenda

praeiudicium. Nam ut ex dictis patet, ego non tenentur diligere omnes, & consequenter nec omnibus diligere, cuius est capax: sed iussit uelle approbationem boni, ut compleat mihi in preparatione animi preparatione bonum diuinum, quatenus est capax. Pater enim diligere. Et secundum hoc, illos qui sunt sibi propinquiores, intensiori affectu diligit homo ad illud bonum, ad quos omnes diligit meliores ad maius bonum. Est etiam ibi alia differentia attendenda. Nam aliqui proximi sunt propinqui non sibi secundum naturalem originem, a qua descendere non possunt: quia secundum eam sunt id, quod sunt: sed bonitas uirtutis, secundum quam aliqui appropinquant Deo, potest accedere, & recedere, augeri, & minui, ut ex supra dictis patet. Et ideo postquam ex charitate uelle, quod ille, qui est mihi coniunctus, sit melior alio, & sic ad maiorem beatitudinis gradum peruenire possit. Est autem & alius modus, quo plus diligimus ex charitate magis nobis coniunctos, quia pluribus modis diligimus. Ad eos enim, qui non sunt nobis coniuncti, non habemus nisi amicitiam charitatis. Ad eos uero, qui sunt nobis coniuncti habemus aliquas alias amicitias secundum modum coniunctionis eorum ad nos. Cum autem bonum super quod fundatur qualibet alia amicitia honesta, ordinetur sicut ad finem ad bonum, super quod fundatur charitas, consequens est, ut charitas imperet actui cuiuslibet alterius amicitiae: sicut autem, quae est circa finem, imperat actui, quae est circa ea, quae sunt ad finem. Et sic hoc ipsum, quod est diligere aliquem, quia consanguineus, uel coniunctus est, uel quia coeuius, uel propter quodcumque humiliter alii dicitur ordinabile in finem charitatis, potest a charitate imperari. Et ita ex charitate diligente cum imperante, pluribus modis diligimus magis nobis coniunctos.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in propinquis nostris non precipitur odire, quod propinqui nostri sunt, sed hoc solum, quod impediunt nos a Deo: Et in hoc non sunt propinqui, sed inimici, secundum illud Matth. 10. Inimici hominis domestici eius.

AD SECUNDUM dicendum, quod charitatis ad hominem, & coniunctionis ad Deum coniunctio ad hominem est immutabilis, & certissima, & est mutabilis, non apparet unde se separare, quia postquam iuncto maius bonum optare, nisi forte in casu, qui ab altero. Non nihil quoque scripturae occurrunt, quae possunt dimitti, quo modo in littera dicitur, quod quanto ad Deum dimittit.

Ad hoc dicitur, quod ex illa differentia attendenda

praeiudicium. Nam ut ex dictis patet, ego non tenentur diligere omnes, & consequenter nec omnibus diligere, cuius est capax: sed iussit uelle approbationem boni, ut compleat mihi in preparatione animi preparatione bonum diuinum, quatenus est capax. Pater enim diligere. Et secundum hoc, illos qui sunt sibi propinquiores, intensiori affectu diligit homo ad illud bonum, ad quos omnes diligit meliores ad maius bonum. Est etiam ibi alia differentia attendenda. Nam aliqui proximi sunt propinqui non sibi secundum naturalem originem, a qua descendere non possunt: quia secundum eam sunt id, quod sunt: sed bonitas uirtutis, secundum quam aliqui appropinquant Deo, potest accedere, & recedere, augeri, & minui, ut ex supra dictis patet. Et ideo postquam ex charitate uelle, quod ille, qui est mihi coniunctus, sit melior alio, & sic ad maiorem beatitudinis gradum peruenire possit. Est autem & alius modus, quo plus diligimus ex charitate magis nobis coniunctos, quia pluribus modis diligimus. Ad eos enim, qui non sunt nobis coniuncti, non habemus nisi amicitiam charitatis. Ad eos uero, qui sunt nobis coniuncti habemus aliquas alias amicitias secundum modum coniunctionis eorum ad nos. Cum autem bonum super quod fundatur qualibet alia amicitia honesta, ordinetur sicut ad finem ad bonum, super quod fundatur charitas, consequens est, ut charitas imperet actui cuiuslibet alterius amicitiae: sicut autem, quae est circa finem, imperat actui, quae est circa ea, quae sunt ad finem. Et sic hoc ipsum, quod est diligere aliquem, quia consanguineus, uel coniunctus est, uel quia coeuius, uel propter quodcumque humiliter alii dicitur ordinabile in finem charitatis, potest a charitate imperari. Et ita ex charitate diligente cum imperante, pluribus modis diligimus magis nobis coniunctos.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in propinquis nostris non precipitur odire, quod propinqui nostri sunt, sed hoc solum, quod impediunt nos a Deo: Et in hoc non sunt propinqui, sed inimici, secundum illud Matth. 10. Inimici hominis domestici eius.

AD SECUNDUM dicendum, quod charitatis ad hominem, & coniunctionis ad Deum coniunctio ad hominem est immutabilis, & certissima, & est mutabilis, non apparet unde se separare, quia postquam iuncto maius bonum optare, nisi forte in casu, qui ab altero. Non nihil quoque scripturae occurrunt, quae possunt dimitti, quo modo in littera dicitur, quod quanto ad Deum dimittit.

Ad hoc dicitur, quod ex illa differentia attendenda

praeiudicium. Nam ut ex dictis patet, ego non tenentur diligere omnes, & consequenter nec omnibus diligere, cuius est capax: sed iussit uelle approbationem boni, ut compleat mihi in preparatione animi preparatione bonum diuinum, quatenus est capax. Pater enim diligere. Et secundum hoc, illos qui sunt sibi propinquiores, intensiori affectu diligit homo ad illud bonum, ad quos omnes diligit meliores ad maius bonum. Est etiam ibi alia differentia attendenda. Nam aliqui proximi sunt propinqui non sibi secundum naturalem originem, a qua descendere non possunt: quia secundum eam sunt id, quod sunt: sed bonitas uirtutis, secundum quam aliqui appropinquant Deo, potest accedere, & recedere, augeri, & minui, ut ex supra dictis patet. Et ideo postquam ex charitate uelle, quod ille, qui est mihi coniunctus, sit melior alio, & sic ad maiorem beatitudinis gradum peruenire possit. Est autem & alius modus, quo plus diligimus ex charitate magis nobis coniunctos, quia pluribus modis diligimus. Ad eos enim, qui non sunt nobis coniuncti, non habemus nisi amicitiam charitatis. Ad eos uero, qui sunt nobis coniuncti habemus aliquas alias amicitias secundum modum coniunctionis eorum ad nos. Cum autem bonum super quod fundatur qualibet alia amicitia honesta, ordinetur sicut ad finem ad bonum, super quod fundatur charitas, consequens est, ut charitas imperet actui cuiuslibet alterius amicitiae: sicut autem, quae est circa finem, imperat actui, quae est circa ea, quae sunt ad finem. Et sic hoc ipsum, quod est diligere aliquem, quia consanguineus, uel coniunctus est, uel quia coeuius, uel propter quodcumque humiliter alii dicitur ordinabile in finem charitatis, potest a charitate imperari. Et ita ex charitate diligente cum imperante, pluribus modis diligimus magis nobis coniunctos.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in propinquis nostris non precipitur odire, quod propinqui nostri sunt, sed hoc solum, quod impediunt nos a Deo: Et in hoc non sunt propinqui, sed inimici, secundum illud Matth. 10. Inimici hominis domestici eius.

AD SECUNDUM dicendum, quod charitatis ad hominem, & coniunctionis ad Deum coniunctio ad hominem est immutabilis, & certissima, & est mutabilis, non apparet unde se separare, quia postquam iuncto maius bonum optare, nisi forte in casu, qui ab altero. Non nihil quoque scripturae occurrunt, quae possunt dimitti, quo modo in littera dicitur, quod quanto ad Deum dimittit.

Ad hoc dicitur, quod ex illa differentia attendenda

praeiudicium. Nam ut ex dictis patet, ego non tenentur diligere omnes, & consequenter nec omnibus diligere, cuius est capax: sed iussit uelle approbationem boni, ut compleat mihi in preparatione animi preparatione bonum diuinum, quatenus est capax. Pater enim diligere. Et secundum hoc, illos qui sunt sibi propinquiores, intensiori affectu diligit homo ad illud bonum, ad quos omnes diligit meliores ad maius bonum. Est etiam ibi alia differentia attendenda. Nam aliqui proximi sunt propinqui non sibi secundum naturalem originem, a qua descendere non possunt: quia secundum eam sunt id, quod sunt: sed bonitas uirtutis, secundum quam aliqui appropinquant Deo, potest accedere, & recedere, augeri, & minui, ut ex supra dictis patet. Et ideo postquam ex charitate uelle, quod ille, qui est mihi coniunctus, sit melior alio, & sic ad maiorem beatitudinis gradum peruenire possit. Est autem & alius modus, quo plus diligimus ex charitate magis nobis coniunctos, quia pluribus modis diligimus. Ad eos enim, qui non sunt nobis coniuncti, non habemus nisi amicitiam charitatis. Ad eos uero, qui sunt nobis coniuncti habemus aliquas alias amicitias secundum modum coniunctionis eorum ad nos. Cum autem bonum super quod fundatur qualibet alia amicitia honesta, ordinetur sicut ad finem ad bonum, super quod fundatur charitas, consequens est, ut charitas imperet actui cuiuslibet alterius amicitiae: sicut autem, quae est circa finem, imperat actui, quae est circa ea, quae sunt ad finem. Et sic hoc ipsum, quod est diligere aliquem, quia consanguineus, uel coniunctus est, uel quia coeuius, uel propter quodcumque humiliter alii dicitur ordinabile in finem charitatis, potest a charitate imperari. Et ita ex charitate diligente cum imperante, pluribus modis diligimus magis nobis coniunctos.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in propinquis nostris non precipitur odire, quod propinqui nostri sunt, sed hoc solum, quod impediunt nos a Deo: Et in hoc non sunt propinqui, sed inimici, secundum illud Matth. 10. Inimici hominis domestici eius.

AD SECUNDUM dicendum, quod charitatis ad hominem, & coniunctionis ad Deum coniunctio ad hominem est immutabilis, & certissima, & est mutabilis, non apparet unde se separare, quia postquam iuncto maius bonum optare, nisi forte in casu, qui ab altero. Non nihil quoque scripturae occurrunt, quae possunt dimitti, quo modo in littera dicitur, quod quanto ad Deum dimittit.

Et immutabile con-
sequitur, quod immu-
tabilis conuinctio, q̄
ex sua immutabili-
tate perueniat, redi-
dere potest in deside-
rium maioris boni,
ueroe adhuc muta-
bilitate suppositi. Ex
quo enim incensus
non nisi conuicti,
& bonum quod de-
sidero mirabile est,
possum in manus, ac
manus bonum desi-
derium meum exten-
dere. Nec ullum est
aliquid periculum, si
seruare natura potest
mutari in illis boni
illud. Patet autem
hoc ab oppositis. Nō
potest ex charitate
pater habere filium
beritatem in patria,
uelle quod sit melior
Iohanne Baptistā, quia
tam immutabilis est
bonitas eorum, sed
inter maiores potest
uelle, quod filius sit
melior illo religioso
uero non operando di-
uinationem alterius,
sed accessum & aug-
mentum bonitatis in
suo non curando de
illo alio nisi in com-
muni. Diminutio autem
bonitatis in uia
duplitate potest con-
tingere. Primo, secun-
dum bonitatem di-
uinationem pro cha-
ritatis confirmatione
& augmento, ut pa-
ter, cum existens in
charitate declinat,
& afflicte ad uenia-
tia multa, & pericu-
losa. Secundo, secun-
dum ipsam cha-
ritatem, non per di-
uinationem eiusdem
numero charitatis,
sed per recuperatio-
nem minoris chari-
tatis, post lapsum.
Si enim sanctus Pe-
trus cecidit a chari-
tate, ut decem, &
per primam contri-
tionem non fuit di-
uoluitus ad charita-
tem, ut decem, sed
uoluit, charitas in
eo diminuta est. Et
hoc saepe accidere ui-
detur trepidi resur-
gentibus.

ritas facit hominem conformari
Deo secundum proportionem,
ut. f. ita se habeat homo ad id, qd
suum est, sicut Deus ad id quod
suum est. Quod enim possumus
ex charitate uelle, quia sunt nobis
conuenientia, quæ tamen Deus
non uult, quia non cōuenit ei ut
ea uelit, sicut supra habitum est,
cū de bonitate uoluntatis ageret.

ARTICVLVS VIII.

*Utrum sit magis diligendus ille, qui no-
bis est magis conuinctus secundum
carnalem originem.*

AD OCTAVVM sic proceditur.
Videtur, q̄ non sit magis di-
ligendus ille, qui est magis nobis
conuinctus secundum carnalem
originem. Dicitur. n. Prouer. 18.
Vir amicitabilis ad societatem ma-
gis erit amicus, quam frater. Et
Valerius Max. dicit, q̄ amicitia
vinculum præualidum est, neq̄
ulla ex parte sanguinis uiribus in-
ferius. Hoc etiam certius, & explo-
ratius, q̄ istud nascendi fors for-
tuitum opus dedit: hoc uniuersu-
i usq̄; solido iudicio inchoata uo-
luntas contrahit. ergo illi, q̄ sunt
conuincti sanguine, non sunt ma-
gis diligendi, quam alij.

¶ 2 Præ. * Ambros. in 1. de Offi.
Non minus uos diligo, quos in
Euangelio genui, quam si in con-
iugio suscepissim. Non enim ue-
hementior est natura ad diligen-
dum, quam gratia. Plus certe dili-
gere debemus, quos perpetuo no-
bis computamus futuros, quam
quos tantum in hoc sæculo. non
ergo consanguinei sunt magis di-
ligendi his, qui sunt aliter nobis
conuincti.

¶ 3 Præ. Probatio dilectionis est
exhibitio operis, ut Greg. dicit
in Homil. sed quibusdā magis de-
bemus impedere dilectionis ope-
ra, quam etiam consanguineis: si-
cut magis est obediendum in exer-
citu duci, quam patri. ergo illi, qui
sunt sanguine conuincti, nō sunt
maxime diligendi.

SED CONTRA est, quod spe-
cialiter in præceptis Decalogi māda-
tur de honoratione parentum, ut
patet Exo. 20. ergo illi, q̄ sūt nobis
conuincti s̄m carnis originem,
sunt a nobis specialius diligendi.
RESPON. Dicendum, q̄ sicut

A * dictum est, illi qui sūt nobis ma-
gis conuincti, sunt ex charitate ma-
gis diligendi, tum quia intensius
diliguntur: tum etiam quia pluri-
bus rationibus diliguntur. Inten-
sio autem dilectionis est ex cōiū-
ctione dilecti ad diligentē: & ideo
diuersorum dilectio est mensurā-
da secundum diuersam rationem
coniunctionis, ut. f. vnusquisq̄; di-
ligatur magis in eo, quod perti-
net ad illam coniunctionē, secun-
dum q̄ diligit. Et ulterius compa-
randa est dilectio dilectioni, secundum cōparationē
coniunctionis ad coniunctionem. Sic ergo dicendū
est, quod amicitia consanguineorum fundatur in cō-
iunctione naturalis originis. Amicitia autē cōiunium
in cōiunctione ciuili: & amicitia commilitantium in cō-
municatione bellica. Et ideo in his, quæ pertinet ad
naturam, plus debemus diligere consanguineos: in
his autem, quæ pertinent ad ciuilem cōuersionē,
plus debemus diligere conciuēs: & in bellicis, plus
cōmilites. Vnde & Philosophus dicit i. 9. * Ethic.
quod singulis ppria, & congruentia sunt attribuenda.
Sic autem facere uidetur, quidam qui ad nuptias
uocant cognatos: uidebitur utique & nutrimento
parentibus oportere maxime sufficere, & honorem
parentum, & simile est etiā in alijs. Si autem compa-
remus et coniunctionem ad coniunctionem, cōstat
quod coniunctio naturalis originis est prior, & im-
mobiliior, q̄ est secundum id, qd̄ pertinet ad substā-
tiam: alia autem coniunctiones sunt superuenient-
es, & remoueri possunt. Et id amicitia consanguineo-
rum est habiliior: sed alia amicitia potest esse potio-
res secundū illud, qd̄ est proprium vniciuiq̄; amicitia.

B coniunctionis ad coniunctionem. Sic ergo dicendū
est, quod amicitia consanguineorum fundatur in cō-
iunctione naturalis originis. Amicitia autē cōiunium
in cōiunctione ciuili: & amicitia commilitantium in cō-
municatione bellica. Et ideo in his, quæ pertinet ad
naturam, plus debemus diligere consanguineos: in
his autem, quæ pertinent ad ciuilem cōuersionē,
plus debemus diligere conciuēs: & in bellicis, plus
cōmilites. Vnde & Philosophus dicit i. 9. * Ethic.
quod singulis ppria, & congruentia sunt attribuenda.
Sic autem facere uidetur, quidam qui ad nuptias
uocant cognatos: uidebitur utique & nutrimento
parentibus oportere maxime sufficere, & honorem
parentum, & simile est etiā in alijs. Si autem compa-
remus et coniunctionem ad coniunctionem, cōstat
quod coniunctio naturalis originis est prior, & im-
mobiliior, q̄ est secundum id, qd̄ pertinet ad substā-
tiam: alia autem coniunctiones sunt superuenient-
es, & remoueri possunt. Et id amicitia consanguineo-
rum est habiliior: sed alia amicitia potest esse potio-
res secundū illud, qd̄ est proprium vniciuiq̄; amicitia.

C AD PRIMVM ergo dicendum, quod quia ami-
citia sociorum propria electione cōtrahitur in his,
quæ sub nostra electione cadunt, puta, in agendis,
præponderat hæc dilectio dilectioni consanguineo-
rum, ut scilicet magis cum illis consentiamus in
agendis. Amicitia tamen consanguineorum est sta-
biliior, ut pote naturalior existens, & præualet in his,
quæ ad naturam spectant, unde magis ei tenemur in
prouisione necessariorum.

D AD SECUNDVM dicendum, quod Ambrosio qui-
tur de dilectione quantum ad beneficia, quæ perti-
nent ad communicationem gratiæ, s. de instructio-
ne morum. In hac enim magis debet homo subue-
nire filiis spiritualib. quos spiritualiter genuit, quam
filiis corporalibus, quibus tenetur magis providere
in corporalibus subsidijs.

E AD TERTIVM dicendum, q̄ ex hoc, quod duci
exercitus magis obeditur in bello, quam patri, non
probatur, q̄ simpliciter minus diligitur, sed quod
minus diligitur secundum quid, id est, secundum di-
lectionem bellicæ communicationis.

ARTICVLVS IX.

*Utrum homo ex charitate magis debeat
diligere filium, quam patrem.*

AD NONVM sic proceditur.
Videtur, q̄ homo ex chari-
tate magis debeat diligere filium, q̄
patrem. Illum enim magis debe-
mus diligere, cui magis debemus
benefacere: sed magis debemus
benefacere filiis, q̄ parentibus.

neur conuictis ipi-
ritualiter, quam car-
naliter, cæteris pari-
bus. Et quemadmo-
dum pater spiritualis
plus in spiritualibus
teneat filius huiusmo-
di, quam carnalis, ut
sic: ita filius secun-
dum carnem plus te-
netur in spiritualibus
conuictis sibi secun-
dum spiritum, quam
patri, qui eum ge-
nuit.

A * dictum est, illi qui sūt nobis ma-
gis conuincti, sunt ex charitate ma-
gis diligendi, tum quia intensius
diliguntur: tum etiam quia pluri-
bus rationibus diliguntur. Inten-
sio autem dilectionis est ex cōiū-
ctione dilecti ad diligentē: & ideo
diuersorum dilectio est mensurā-
da secundum diuersam rationem
coniunctionis, ut. f. vnusquisq̄; di-
ligatur magis in eo, quod perti-
net ad illam coniunctionē, secun-
dum q̄ diligit. Et ulterius compa-
randa est dilectio dilectioni, secundum cōparationē
coniunctionis ad coniunctionem. Sic ergo dicendū
est, quod amicitia consanguineorum fundatur in cō-
iunctione naturalis originis. Amicitia autē cōiunium
in cōiunctione ciuili: & amicitia commilitantium in cō-
municatione bellica. Et ideo in his, quæ pertinet ad
naturam, plus debemus diligere consanguineos: in
his autem, quæ pertinent ad ciuilem cōuersionē,
plus debemus diligere conciuēs: & in bellicis, plus
cōmilites. Vnde & Philosophus dicit i. 9. * Ethic.
quod singulis ppria, & congruentia sunt attribuenda.
Sic autem facere uidetur, quidam qui ad nuptias
uocant cognatos: uidebitur utique & nutrimento
parentibus oportere maxime sufficere, & honorem
parentum, & simile est etiā in alijs. Si autem compa-
remus et coniunctionem ad coniunctionem, cōstat
quod coniunctio naturalis originis est prior, & im-
mobiliior, q̄ est secundum id, qd̄ pertinet ad substā-
tiam: alia autem coniunctiones sunt superuenient-
es, & remoueri possunt. Et id amicitia consanguineo-
rum est habiliior: sed alia amicitia potest esse potio-
res secundū illud, qd̄ est proprium vniciuiq̄; amicitia.

A D PRIMVM ergo dicendum, quod quia ami-
citia sociorum propria electione cōtrahitur in his,
quæ sub nostra electione cadunt, puta, in agendis,
præponderat hæc dilectio dilectioni consanguineo-
rum, ut scilicet magis cum illis consentiamus in
agendis. Amicitia tamen consanguineorum est sta-
biliior, ut pote naturalior existens, & præualet in his,
quæ ad naturam spectant, unde magis ei tenemur in
prouisione necessariorum.

D AD SECUNDVM dicendum, quod Ambrosio qui-
tur de dilectione quantum ad beneficia, quæ perti-
nent ad communicationem gratiæ, s. de instructio-
ne morum. In hac enim magis debet homo subue-
nire filiis spiritualib. quos spiritualiter genuit, quam
filiis corporalibus, quibus tenetur magis providere
in corporalibus subsidijs.

E AD TERTIVM dicendum, q̄ ex hoc, quod duci
exercitus magis obeditur in bello, quam patri, non
probatur, q̄ simpliciter minus diligitur, sed quod
minus diligitur secundum quid, id est, secundum di-
lectionem bellicæ communicationis.

*Super Questionis
vigesima sex Ar-
ticulorum nonum.*

IN art. 9. per spice
differentiam inter
primam, & tertiam
literationē. Qua-
re filius est magis,
quàm pater diligen-
dus, attende penes
hoc, quod primæ me-
dium est maior simi-
litudō dilectionis fi-
lij